

Hangácsi István

A magyar-magyar kapcsolatok

Az 1998-as év mind Szlovákiában, mind Magyarországon jelentős változásokat hozott magával: létrejött a Magyar Koalíció Pártja, és megalakult az Orbán-kormány, amelyik célul tűzte ki a határon túli magyarság aktív támogatását, valamint a határon túli magyar pártokkal való együttműködést. A magyar-magyar kapcsolat és kooperáció ettől kezdve elemezhető a szokásos ideológiai (a bal-jobb tengelyen való elhelyezkedés, pártprogramok) és a személyi tényezők alapján. Azonban a 2010-es szlovákiai országgyűlési választások során az első felvidéki vegyes nemzetiségű párt, a Híd-Most parlamentbe és kormányba kerülésével felborult az addig egységes, stabil és egysíkú kapcsolati rendszer. Ez az új helyzet színvallásra készítette a magyar országgyűlési pártokat (Fidesz, MSZP, Jobbik, LMP) és a két felvidéki magyar érdekeltségű pártot egyaránt. A teljesség kedvéért szükségesnek tartom, hogy kitérjek az MKP szétesésére és a Híd megalakulására, valamint a két párt programja és vezető személyiségei közötti eltérések meghatározására is.

Az MKP és a Híd: felszínre törnek az ellentétek

Az MKP három különböző párt egyesülésével jött létre és vált a szlovákiai magyarság egyetlen legitím pártjává. A szervezet a felvidéki magyarság politikai érdekeit, képviselőit és egységben tartását volt hivatott ellátni, tehát elsősorban a nemzeti érdekvédelemre fókuszált. Ugyanakkor a vezető személyek között sohasem volt teljes egyetértés, ám mindez csak ritkán volt észlelhető a szervezeten kívül.

A vezetés belső kompromisszumok révén szabályozni tudta a Duray Miklós és társai által képviselt autonómia-pártiakat, így volt lehetséges majdnem két cikluson keresztül a szlovák pártokkal való közös kormányzás. Azonban a 2007 márciusában tartott

pártelnöki választáson az ekkor már tíz éve elnöklő Bugár Béla ellen indult Csáky Pál (Duray támogatásával) nagy meglepetésre győzött. A korábbi elnök mögött leginkább az országos szinten is ismert nagyvállalkozók álltak, akik jelentős vagyoni gyarapodásra és befolyásra tettek szert Bugár Béla alatt; így tehát komoly feszültség alakult ki a vezetésen belül.

A szakadásra csak 2009-ben került sor, mert, Bugár Béla és társai indoklása szerint, „Csáky vezetése alatt az MKP jelentősen megváltozott, s már nem az a párt, amely korábban volt” — valamint kritizálták Duray Miklós befolyását (2007-2010-ben Duray a párt stratégiai alelnöke volt). Most-Híd néven megalakult az első ténylegesen is vegyes nemzetiségű és tagságú párt (a szlovák pártokban jelen vannak elsősorban magyar nemzetiségű tagok, de a Hídban a nemzetiségi arány 50-50%-ra tehető). A továbbiakban a két párt programjának összehasonlítása következik:

Lokálpatriotizmus, szülőfölddel való kapcsolat erősítése és a regionális identitás megtartásának támogatása.

Dél-Szlovákiának mint elmaradt régióknak, kiemelt támogatása (gazdasági, infrastrukturális, energetikai és szociális téren).

A kisebbségpolitika jelentős faktor a szlovákiai magyarság és a szlovák nemzet viszonyában,

Egyéni szabadságjogok képviselése (nemzeti, vallási, nemi, stb).

Az elmaradott régiók fejlesztése, a vállalkozások támogatása és egy versenyképes Szlovákia kialakítása (kiemelten az infrastrukturális fejlesztések, energia szektor, mezőgazdaság).

Kisebbségi kérdés: többnyelvűség támogatása az oktatásban és a kultúrában, nyelvhasz-

tovább kell növelni fontosságát Dél-Szlovákiában a magyar nyelv hivatalossá tételével. Államnyelvtörvény átalakítása, oktatás és a szakképzés jelentős támogatása.

Önkormányzatiság fontossága az EU-s gyakorlat alapján, együttműködés a környező országokkal (Magyarország).

Multikulturális Szlovákia: roma kérdés kezelése (integráció, párbeszéd, speciális programok).

nálati törvény átalakítása; a szlovák, a magyar és más nemzeti kisebbségek közötti megbé-
kélés, bizalom és kölcsönös tiszteleten alapuló kapcsolat létrejötte.

Európai és jószomszédi kapcsolatok ápolása (Visegrádi négyekkel együttműködés, de leginkább Magyarországgal).

Roma program: felzárkóztatás, szociális támogatás, munkavállalás elősegítése, stb.

Az összehasonlításból világosan kiderülnek a két párt közötti elvi és értelmezési különbségek a szlovákiai magyarság politikai szerepéről és képviseléről (mindezt már a színhasználat is kifejezi). Az első komoly "hidas" győzelem a 2010-es parlamenti választások sikere (a szavazatok 8,12%-ának megszerzése, 14 mandátum — de abból csak 7 magyar!) degradálta az MKP helyzetét. Az MPK kikerült a parlamentből, Csáky Pál és Duray Miklós lemondtak, és Berényi József lett az új pártelnök. Az önkormányzati választásokon azonban az MKP megtartotta regionális befolyását, ami a Híd számára presztízsveszteséget jelentett.

Az MKP leginkább azt sérelmezi, hogy a Bugárék nem a magyar kisebbség érdekeit képviselik. Bár a Hídnak a 2010-es választások előtt még szándékában állt az együttműködés, a parlamentbe jutás után azonban nem történt jelentősebb változás. A két párt közötti rivalizálás ezek után tartósan megmaradt, ill. kibővült olyan kérdé-

sekkel mint a nyelvtörvény, a kettős állampolgárság intézménye és a magyarországi parlamenti pártokkal való kapcsolat.

Az MKP régi-új barátai és a Jobbik

Mint ismeretes, az MKP tisztán a magyar nemzeti kisebbséget képviselő párt, így nem meglepő a jobboldali pártokkal való szoros kapcsolata. Mindez az első Orbán-kormány alatt alakult ki: támogatási rendszer, nyílt szimpatizálás a Fidesszel és a KDNP-vel, részvétel ezeknek a pártoknak a rendezvényein. Bár egyes MKP-tagok a Fideszt okolták a választási vereségért, a pártszakadás után jelentősen felértékelődött ez a kapcsolat. A Fidesz többször is megerősítette az MKP iránti elkötelezettségét: „Lezsák Sándor szerint a Fidesz "egyetlen" szlovákiai partnere az MKP”. Miért ilyen pozitív a Fidesz és a KDNP viszonya az MPK-val kapcsolatban? Az MKP regionális szinten komoly befolyással bír, elindult a megújulás útján (vagy inkább ezt hirdeti) és a legutóbbi felmérések alapján egyre több magyar „hidas” szavazó veszi fontolóra az MKP-hoz való visszatérést. A Fidesz-KDNP-MKP közötti kölcsönös bizalom *és a magyar-magyar kapcsolatokban kijelölt szerepe révén Orbán Viktor szerint „mind az ész, mind a szív által motivált okunk van az együttműködésre”.*

A Jobbik-MKP kapcsolat kevésbé egyértelmű. A radikális jobboldali párt a Fidesz-KDNP-nél direkter határozza meg saját határon túli magyar politikáját, ugyanakkor mindez nem nyilvánul meg kellő mértékben a kommunikációban. Bár az MKP korrekt kapcsolatokra törekszünk a Magyar Országgyűlés minden pártjával, ez a Jobbik esetében komoly dilemmákat vet fel.

Bárdos Gyula például nyíltan bírálta Gaudi-Nagy Tamás egyes kijelentéseit, szerinte „Magyarországon létezik olyan párt, amely szűk politikai érdekből megalapozatlan és értelmetlen célokat fogalmaz meg”. Ellenpéldaként felhozható Berényi József és Szávay István találkozója, amelynek során a kapcsolatok helyrehozataláról és a kö-

zős célokról (szavazati jog, állampolgárság) egyeztettek (nem kis felháborodást okozva a szlovák belpolitikában).

A tartózkodó baloldal (I): a puhatolózó LMP és a passzív MSZP

Az MSZP baloldali pártként korábban nem tartotta fontosnak a határon túli magyarsággal való szorosabb kapcsolattartást, ám 1998 után ez a helyzet jelentősen megváltozott. Az MKP akkori elnöke, Bugár Béla kiemelte: „szeretném, ha a bennünket érintő kérdésekről úgy születnének döntések, hogy velünk is konzultálnak, tehát nem a rólunk nélkülünk elv alapján, mert az mindig feszültséget fog okozni.” A gyakorlatban ennek ellentettje valósult meg: a 2004-es kettős állampolgárságról tartott népszavazás a belpolitikai konfliktusok áldozatává vált; megrendült a bizalom a magyar-magyar kapcsolatban és az MSZP-ben is. Bár a várakozások ellenére a Szülőföld Alap költségvetése nőtt és Gyurcsány Ferenc többször is találkozott az MKP vezetésével, mindez azonban nem feledtette a csalódottságot. Az MSZP a választási vereség után visszahúzódott a magyar-magyar politikai színtérről.

Az LMP sem a kampányban, sem a pártprogramban nem említi a magyar-magyar politika jelentőségét, így hiánypótló lépésként értékelendő az MKP-val való kapcsolatfelvétel. Parlamenti pártként megszavazta a könnyített honosítást, támogatja a kulturális autonómiára való törekvéseket, illetve leginkább a környezetvédelem kapcsán látják hasznosnak az együttműködést. Ugyanakkor Schiffer András kiemelte, hogy az „LMP valamennyi határon túli párttal építi a kapcsolatait, nem foglal állást egyetlen párt vagy irányzat mellett sem”.

A magyar baloldal aktivitása a magyar-magyar kapcsolatok terén alig érzékelhető és valószínűleg a továbbiakban sem lesz e téren változás.

Kibékíthetetlen ellentétek: a Híd és a magyar jobboldal

Megalakulása óta folyamatos kereszttűzben van a Híd az MKP és a magyarországi jobboldal felől. Miért ellenszenves a Fidesz-KDNP és a Jobbik számára Bugárék szerepe, miért nem békülnek? A Fidesz 2009-ben egy ideig kivárt (vagy ezt láttatta), de érzékelhető volt egyfajta távolságtartás. Ennek okai pártpolitikai és bizalmi problémák: a kormánypártok szerint a Híd csak "mellékesen" magyar; tehát ha a jelenlegi magyar kormány támogatását kívánják, el kell fogadniuk a MÁÉRT (Magyar Állandó Értekezlet) statútumát, és bizonyítaniuk kell "magyarságukat". Bugárék többször kijelentették, hogy nem kívánnak a Fidesz "vazallusa" lenni, bírálták az egyeztetés nélküli kettős állampolgárságról és a szavazati jogról szóló javaslatokat is. Ezen a helyzeten semmit sem változtatott 2011 januárjában Németh Zsolt és Bugár Béla találkozója, ami amolyan "nesze semmi, fogd meg jól" egyeztetésnek minősíthető, és azóta sem történt komolyabb nyitás.

A Híd már alapítása után elítélte a Jobbikot, mint az államközi kapcsolatok veszélyeztetőjét, és még minimális kommunikációt sem folytatnak. Ennek kivételeként említhető Vörös Péter és Szávay István rövid és személyes találkozója a szlovákiai kisebbségi nyelvhasználati törvény kapcsán. A találkozó utóélete Vörös Péter nyilatkozata, hogy „a Jobbik semmilyen pártközi együttműködésre, de laza kapcsolatra sem számíthat a Híddal, a két párt ugyanis egymástól homlokegyenest eltérő értékrendet vall.” Biztosra vehető tehát, hogy a Jobbik — ha nem is a magyar kormánypártokhoz mérhetően — az MKP-t fogja támogatni a 2012-es szlovákiai parlamenti választások alatt.

A tartózkodó baloldal (II): a puhatolózó LMP és a passzív MSZP

A Híd esetében a magyar parlamenti ellenzék kommunikációja és kapcsolatai enyhén szólva is elégtelenek. Jelenleg az LMP „komolyabban” veszi a magyar-magyar politikát, mint az MSZP, ugyanis értékrendi szempontból a Híd közelebb áll az LMP-hez. Schiffer András látogatása során nem csak elismerően nyilatkozott a Híd eddigi tevékenységéről hanem kijelentette, hogy „az LMP magyar pártnak tekinti a Hidat.” Ugyanakkor arról is nyilatkozott, hogy "Bugár Béla tegye lehetővé az MKP szakértőinek a részvételt a vegyes bizottságokban." Tehát a legkisebb ellenzéki párt megpróbál nagyjából egyenlően viszonyulni mindkét szlovákiai érdekképviselőhöz (ez nem csak a szavazók felé egy üzenet, de egy új politikai területen is megjelent), és előbbi ötletével a felek közeledését is elő akarta segíteni, nem sok sikerrel. Az MSZP a Híd megalakulása után nem törekedett nyilvános kapcsolatfelvételre és együttműködésre, és ez a helyzet azóta sem változott.

Összefoglalás

A Radicová vezette kormány bukása nem is jöhetett volna rosszabbkor a Híd és jobbkor az MKP számára. A Híd rengeteg kritikát kapott az "új" nyelvtörvény (minimális és lényegtelen változások történtek) elfogadása és még többet a kettős állampolgárság intézményének el(nem)fogadtatása során; ezzel (és egyéb belpolitikai lépésekkel) nehéz helyzetbe hozta magát. A magyar-magyar viszony esetében pedig egyértelműen elszigetelődött a magyar kormánypártoktól, mivel e két korábban említett ütőkártyáját hagyta a koalíciós partnerek martalékává válni. Egy csoda lenne, ha az MSZP és a vergődő LMP felajánlanák támogatásukat.

Az MKP a korábban jól kiépített szervezeti hálózata révén és a magyar jobboldal támogatásával átvészelte az utóbbi egy és fél évet, sőt megerősödött. Ugyanakkor mégsem veregetheti meg saját vállát, hiszen minimálisan használta ki a Híd és a kormány által szolgáltatott baklövéseket, pedig a parlamenten kívül erre minden lehetősége adott volt. A csalódott szavazók egy része visszatérhet, és egy hatásos kampány révén pedig biztosra vehetőek a parlamenti mandátumok (legújabb felmérések szerint az MKP és a Híd mindenképpen esélyesek a bejutásra). *A Fidesz-KDNP-vel a háttérben stabil a párt anyagi és politikai támogatása, így hoznia kell a parlamenti mandátumokat a jövő évi előre hozott szlovákiai választások során ... ellenkező esetben a vereség a párt biztos megszűnését jelenti.*